

HIND 25
SENTI

Nr. 2

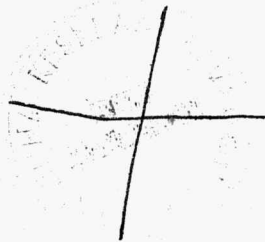
ESTI
RAHVUS-
RAAMATUKO

LUMEN

TALLINNA PRANTSUSE LÜTSEUMI
KULTUURRINGI ALMANAHH

ENSV
Riiklik Avalik
Raamatukogu

3397

A. 1935, TALV

VÄLJAANDJA TALL. PRANTSUSE LÜTSEUMI
KULTUURRING

RÄNNAKUD

KAKS NOVELLETTI

Ääretu kirkus pimestab mu silmi, kui ärkan hommikul. Astun akna manu, tõmban kõrvale kardinad, mis täitsid toa sumeda heledusega, ja vaatan. Väli on sile ja helkiv kui kristall. Lumi on ääretult kirkas. Päike on kauge ja külm, kuid jäisest lumest õhkub helkivat soojust.

Piiritu ja valge uputab kõik. Kaares mustavad ümberingi Ilussaare ja Mugi metsade kuused. Kaugel sinendab hallis valguses otsekui mägi Villemsaare metsatukk ja paremal üle tee rohetab ja helgib lumest Peedi männik.

Taevast on lumisinine, päike on valge ning lumi on helkivvärvitu ja kirkas. Sirged ja sügavad suusajäljed otsekui lohed viivad ukse alt üle pimestava välja Mugi kõrgete raagus — hallide ja mustendavate jalakate poole mis sirutavad oma tühji kõledaid haralisi oksid otsekui mitmeharulisi kõrgeid hirvesarvi.

Pöördun ning äratatan Fabio. Ta sirutab käsi, haigutab otsekui jõehobu ning ärkab.

Valmistume matkaks: sööme, ja joome ergutavat nektarit, mis noorusliku tulejõena voolab laiaili me keha külmund ja tardund soonis. — Asume teele rõõmsaina ja värskeina.

Lumi on kristalne ja krigiseb suuskade all nagu lauldes külmast ja talvest. Kuid siiski on soe nagu suvel. Tuul on vaigund otsekui puhkuseks: lumetolm ei keerle tantsisklevais tuulehoogudes.

Maitseme otsekui magusat veini õhu läbipaistvat kehhatungivat vaigust. Kaugus sureb me suuskade all otsekui valge luik.

Oleme jõudnud kõrgele rabale. Mõõdas on Kadaksaare metsatukk raba serval, mõõdas üksikud turbamajad. Sõidame kiirelt ja mõneldes mõõda siledat valget raba otsekui surnulina kauge madala metsatuka poole, mis varjab suurt ja sopilist soolaugast. Kõliseb harva me suusakeppide all lauka jää otsekui vaikne kauge kirikukell. Jäävad õgevad sinised jooned siledasse valgesse pinda märkides me üksildast teed. Mõõdas on mets. Oleme Suurlauka pinnal. Tõusevad kahinal lendu tetrede parved nagu maa alt. Ja nende tiibade monotoonne sahin jääb veel kauaks helisema mu kõrvu, kui nad lendavad suures parves otsekui varesed, kaares eemale. Sõidame mõõda helisevat laukapinda, vaatleme tetrede lumepesi ja suundume siis mitte põhja, kust tulime, vaid itta, et sõita läbi Villemsaare ja Mugi heinamaade tagasi. Toredalt

ja õudselt kohisevad Villemsaare kõrged kuused ümbritseva raba troostitus tühjuses. Metsa all ristlevad loendamatud jänese-jäljed. Palju aega on möödunud hommikust, pehmes tumenevas sumeduses jõuame koju, saadet pikenevaist varjeist.

Einetame ning karastame end tulise lõõmava nektariga, mis tuikab soonis ja suriseb pääs ning puhkame pikutades.

Kõneleme muljeist. kõneleme oma kaaslasist ja tuttavaist kui surnuist, kui neist, kes määratult kaugel, kel pole aimu meist ega meie unistustist. Arutleme, milline määratu vaadete-meri eraldab neid meist nagu ookean mandreid või õhk maad ja taevast.

Kui erinevad on nende rõõmud, nende lõbustueed meie omist. Siin: loodus, külm, lumised metsad, piiritud kaugused, lumetuul, püss ja rännakud — säääl: linn, kinod, majaderead, kuramaaž ja muu väikekodanlik.

On saabund vaikne ja hurmav-õudne talveöö. Kuu on taevas lopergune, lillakas-kollane, hiigelsuur ja irvitav. Süütame siiski tormilaternad, heidame selga püssid — igaks juhuks — ja asume suuskadele sõiduks metsa.

Pole midagi lummutavamamat kui pehme hõbedane talveöö ääretus vaikusel lumme-uppund metsade keskel. Kuused, suured ja valged, seisavad võlumüürina me tee kõrval. Lumi helgib siniselt, suusajäljed säravad violetselt ning puud on mustrohelised valgete kaunistisiga. Asetame paigale püüside siin-säääl ning sõidame edasi sinakas kuuvalguses hõberohehelses sätendavas ja helkivas metsas, ähvardavad püssid seljas ning vilkuvad laternad käes.

Väljume nõiduslikust vaikivsüngest hõbedasest metsast. Jaguneme kaheks, suusatame kumbki iseteed kaares ida poole, et lõpuks kohata Ilussaare vaimudemaja man.

Suusatatan üle kaskedega kaet sooheinamaa; tontlikud, hääletud varjud liiguvad ümberringi. Nad kardavad läheneda, nad hoiduvad eemale otsekui veretud fantoomid elusast olevusest, need minu rahutu vere sünnitet eksikujud. Vaikne kui haud on kõik Ilussaare ees. Väli helgib kaamelt ja õudselt otsekui koolnulina. Keegi ei liigu kuskil, kõik hääled on surnud vaikusse. Ainult Ilussaare tare tõuseb süngelt ja kohutavalt veel õudsema ja mornima metsa vaikival foonil. Seisatun, toetan suusakepele, tundes magusat õudu oma hinges. Kujutelen lähenevas öös irevhambulisi koolnupäisi tonte. Säääl lähenebki üks, sahiseb tumedalt lumi ja nutavad oiates murduvad oksad. Vaim ligineb ikka rohkem . . . See on Fabio, kes tuleb oma ringkäigult. Vahetame paar sõna ning pöördume koju. Möödume õige ligidalt tontidemajast. Kõik on tühi ja vait säääl sees, ainult tumesinised aknaklaasid helgivad salapäraselt.

Suusatame mööda pikka sirget metsateed Tagametsa poole. Jõudnud lagedale väljale, pöördume ja sõidame risti üle lumiste helkivate põldude maja vilkuvate tulede poole. Eemal idakaare metsade kohal ujub verikollane kuu.

Jõuame koju. Magus soojus tungib kehha ja südamesse. Võtame ült oma niisked, lumised rõivad ja jäätand säarikud Vaim vabaneb soojuses. Einestame, ja alustame taas oma igavest juttu, mis keerleb hommikust õhtuni endisel, kuid ikka uuel kujul.

Kõneleme veel voodeiski, arutleme järgmise päeva tegevuskava ning pajatame oma muredest, oma unistusist, oma rõõmest. Kuid ikka katkendlikumaks muutub kõne ning vaibub lõpuks hoopis, uppudes une ja öö vaikusse ning pimedusse.

*

On hommik. Sammume Fabioga üle punakirju ja lõhnava ristikupõllu. Astume üle koheva musthalla mulla, tallame puruks läindaastase kõrre koltund jäänuseid.

Jõuame kollasele hällivale heinamaale: ta lõhnab rohust ja kuivusest.

Lõpuks oleme rabas. Millise joobnustava õrna rõõmuga tunnen ta vajuvat pinda oma jalge all. Sammume mööda niisket õõtsuvpehmet samblasse tallat rada. Tunnen õndsa väringu, kuid rõskus tungib jalatseiase.

Kõnnime. Hüvakule jääb Kadaksaare männitukk — saar sooserval. Mõödume sellest. Parv noori tetri tõuseb tiibade sahinallendu: pruunid ja hallid täpid lendavad sinivalges taevas.

Raba tõuseb. Jõuame pruunide veega täidet turbakraaveni. Valgete sindlikatuseiga kuurid seisavad üksikuina keset lagedat sooveert.

Peatume. Istume turbamaja varju pehmele pruunile samblaturbale. Kui hästi siin lõhnab kõik soo, turba, päikese ja kanarbiku järele.

Tõuseme peagi ja liigume edasi: alasti selg hõõgub päikese käes, pussid võõl ja paunad õlal.

Kõrge suur ja lai on raba. Selja taha on jäänd Tagametsa: talu ja väljad. Kural hüvakul laiuvad metsad ning haaravad ümber raba. Meie ees kaugel paistab põlvepikkune rohetav mets, mis varjab Suurlaugast, me eesmärki. Sile ning kaet kaugemal ühtlase rohuga näib olevat raba. Kuid see on pettus. Kui läheneme on ikka vaid künkad, kinnikasvand laukad, kanarbik, soosammal, sinika- ja murakapõõsad.

Peatume vahel. Istume pehmelt vajuvale mättale, mis torkab läbi rõivaste, hingame vaikset ja kosutavat rabalõhna, vaatame otsa teineteisele, sõber Fabio ja mina, ning naerame

lihtsa häätuju pärast pöörast, mõttetut rõõmsat naeru, mis upub raba piiritult sügavasse vaikusse ehmatades tukkuvaid tetri kaugel Villemsaares.

Heidame pikali mugavale mättale, vahime otse päikesse, tundes soojust tungivat paitades läbi ihu, ning sirutame käsi sinikate ja murakate järele. Me ei kiirusta, sest aeg voolab kui lai tasane jõgi kaugete kallaste vahel, ning on alles hommik: tüüne ja kirgas.

Tõuseme taas ja sammume oma sihi poole all sinise sooja taeva.

Ikka lähemale ja lähemale tungib kääbuslike soomändide must-roheline vaigulõhnaline vöö. On veel vaid läbida ohtlik kinnikasvavate laugaste ala. Puuduvad siin tumerohelised mättad ning soosammalgi pole siin roheline, vaid kollane, oranž või punane.

Pind õõtsub ja lirtsuab me jalge all. Sügavad märjad jäljed jäävad nõtkesse soopinda.

Vajun sisse peagu puusini. Tunnen kõditavat hirmu, kui niiske sammal ümbritseb mu sääri.

Ronin kiiresti mättale ning vabastan end kollakasrohekaist kleepuvaist samblaist.

Imetelen Fabiot, millise külma rahu ning julgusega astub ta üle värske helerohelise samblaga kaet laugaste, jättes järele suuri veega täituvaid jälgi. — Ta on nii harjund rabaga.

Lähen vilumatul sammul ta järel, kiirustan ja vajun tihti sügavale pehmesse samblasse.

Algab mets, pinnas on kõrge, mättaline, otsekui künt. Igivanad puud katavad seda sookõrgendikku. Nad on lühikesed jändrikud, jässakad kortsus otsekui vanad eided. Kunagi ei ulatu nende ladvad pilvede piimvalgete kõrgusini; mürgine soo hoiab neid kütkes petliku rabapinna lähedal.

Liigume edasi mööda sihti, mis eraldab Tagametsa Mugerist. Otse sihi ääres on meil oksist onn, kus harilikult peatume puhkuseks, enne järve ehk Suurlauka äärde minekut.

Istume siin nüüdki, vaatleme sinist tulist taevast ning einetame. Siis jätame siia maha kõik tarbetud esemed ning sammume alasti kui ürginimesed järve poole.

Maapind alaneb varsti, mets lõpeb ja juba paistabki järv ligidal keset lagedat sood, piirat kinnikasvand laukaist. Ta on sopiline ja täis saari. Vaikus ta ümber on tulvil süngust ja saladuslikkust.

Sääl juba paistabki ta pervel me parv, me suurtöö. Milline töö oli selle valmistamine! Millist sitkust, jõudu ning tahet nõudis see üritus.

Kaks aastat kestis enne kui ta valmis.

Esimesel suvel, kui tärkas pääs too hiilgav mõte jõudisime tassida rappa vaid laudu ja palke määratu higi ja vaevaga.

Põletava päikese käes kandsime seljas jämedaid palke ja raskeid pikki laudu mööda pehmet, vajuvat soorada. Palju käike tuli teha, et saada terve materjal jälle mõnisada meetrit edasi sel pikal, mitmekilomeetrilisele teel, mis eraldab sooserva järvest. Vaid palgid jõudsid tol suvel sihihütini, lauad jäid ootama uut suve keset raba, poolel teel.

Teisel aastal kandsime ülejäänud materjali onni manu ning töö algas. Kaikusid metsad haamrilöögest ning ehmusid linnud kärast muidu nii vaikes ja inimtühjas rabas. Kuid parv valmis. Siis veeretasime ta musklite jõul metsast järve kaldale. Higi ja aega kulus selleks, kuid lõpuks ometi kiikus ta Suurlauka hurmepunasel ning roostekal veel. Uuringute ja vee- matkade ajastu võis algada, vesi ei segand enam meid.

Kõik see meenus meile, kui nägime oma parve. Keegi tundmatu oli teind talle mõlad ning löönd alla uusi palke, kuid siiski kandis ta vaid üht meest.

Tõukame vette parve. Hullame kaldal, hüppame siis vette, ujume ning parvetame.

Kui soe on rabavesi, kui paitav ja pehme. Kui hää on ujuda koolnuvaiksel veel, kõrvetava päikese all.

Ujume üle järve ta lõuna kaldale. Säält veidi ida poole algab järveharu täis vetikaid ja sammalt — nimetame seda osa Saragassoo mereks. Ohtlik ja jube on säääl ujuda.

Ujume palju tunde tühjas põhjatus roostepunases järves — nii soe on säääl ja nii hää.

Sõidame parvega järve keskele, harjutame säääl vette hüppeid. Nii hurmav on hüpata põhjatusse punasesse ja pehmesse vette. Ainult kalda läheduses põimuvad samblad su ümber otsekui mitte tahtes sind enam lasta päikesevalgele. Kuid see on meeldiv ja närvekõditav hirm, mis haarab sind siis.

Ikka punasemaks ja oranžimaks hakkab muutuma läänekaar. Madalale on vajunud päike ning muutund rungeks ja hurmekarvaliseks.

Tõmbame kaldale parve ning läheme onni poole vaikivas metsas. Säääl rõivastume, võtame oma varustuse ning hakkaine sammuma ida poole, üllekullat sureva päikese violetseist kiirist. Me lõppsiht on Villemsaare metsatukk.

Päike on kustund, ilm tumeneb. Läbime mühiseva Villemsaare ning oleme taas tüünes ja kurvas rabas. Läbime ka Mugi soise valgekaselise heinamaa ning kohiseva kuusiku.

Kui oleme möödunud Mugi häärberist, hakkavad paistma Tagametsa soojad tuled. Lähenev majale piki sirget halli tolmust teed. Meid tervitavad juba kaugelt koerte mürisevad metsikud hauked, mis muutuvad rõõmsaiks niuksumisiks, kui hüüame neid lähemale.

Jõuame pärrale. Kõik on juba vaikne majas, inimesed on

heitnud magama. Einestame sõnatult, võtame oma asjad ning läheme siis üles oma ruumesse.

Fabio lülitab raadio ja hakkab püüdma mõnda jaama. Istume, uneleme kuulates vaikset unistavat muusikat, kõneleme kadund päevast, oma mõtteist, kunstist, meie määratust inimesepõlgusest, vabadusest ja rippumatusest ning tollest hingest üksindusest, mida meile sümboliseerib suur, määratu vaikne ja uimastav raba.

Kuulame muusikat, kuni vaikib seegi. Asume meiegi siis puhkama jätkates oma keskustelu veel sänges, kuni saabub uimastav uni otsekui surm.

FRA DIAVOLO.

Aeg võtta elu nagu on.

*Miks haliseda süümepeinust
Ja armastusest õnnetust?
Miks laulda ikka loobumusest
Ja kurta haavust verevaist?*

*Las süda hinge põhja peitub
Ning tunded, saatku neidki naer!
Naer lai, ja kaikuv metsik irve,
Sest viha, vimma täis on ilm!*

*Nüüd naerame, silm tulvil pilget
Iroonia las tõsta õisi häid
Ja lokkavaid kui patt ja nisvad.
Aeg võtta elu nagu on.*

*Me unistused, kired ulmad,
Me lootused ja kallimad?
Neid matku osjad, katkulilled
Naer üleolev, sõjamarss.*

II jõulupüha 1934. (26 dets.).

V. K. KAESAR.

PRÈS du FEU

Un soir sombre de novembre. Un vent glacial et humide soufflait dehors. L'air était doux et agréable dans la salle blanche, où tout était moderne, sauf la haute cheminée et les poutres du plafond. La lumière rougeâtre du foyer éclairait les objets les plus proches, tandis que le reste de la pièce était baigné dans l'obscurité.

J'étais assis dans une bergère, les jambes allongées vers le feu. Sur une table à côté de moi étaient un verre de vin et des cigarettes. La T. s. f. jouait dans un coin de la chambre ; une station quelconque envoyait de la musique que j'écoutais-rêveur.

J'éprouvais dans cette pièce tiède une sensation de grand bien-être. Cependant cette situation m'était étrangement connue et attachée à un mauvais souvenir. Mais je cherchais en vain à retrouver dans ma mémoire un moment pareil au présent.

Dans le salon voisin la pendule commença à sonner lentement.

Je fermai les yeux pour sommeiller un petit moment, car je voulais lire ensuite un des livres que j'avais reçus le jour même de la librairie.

Lorsque j'ouvris les yeux, je vis que j'étais assis dans un fauteuil près d'une immense cheminée où brûlaient de grosses bûches et où un feu étincelant flambait à une étonnante hauteur illuminant les meubles. Une toute petite table se trouvait près de moi pareille à celles sur lesquelles on joue aux échecs. Un jeune homme avec des yeux étincelants était assis, tout éclairé par le feu qui l'enveloppait de sa lueur rose, sur une chaise basse devant la table. Il tenait dans sa main gauche une coupe dans laquelle il versait un liquide doré. Sur la table une pipe laissait échapper une légère fumée grise. Ce qui me frappait le plus, c'était le costume de mon compagnon et le mien, qui dataient du XVI-e siècle. Une musique à peine perceptible venait de loin. Il s'y ajoutait le bruit léger que faisait mon compagnon en versant le liquide.

La coupe était pleine et il me l'offrit. Je la pris et la portai à mes lèvres. À ce moment une pendule commença à sonner dans une pièce voisine. En burant je levai les yeux sur mon compagnon et... je vis son visage se contracter dans un sourire diabolique et triomphant. En même temps je sentis que le vint avait du feu et un goût amer.

Je me levai brusquement avec un cri étouffé. J'étais tout en sueur, le coeur battait à coups pressés et irréguliers qui m'étouffaient par leur violence. Je regardai autour de moi, mais je ne vis personne. Tout était comme auparavant. Les bûches seules brûlaient avec violence et répandaient une chaleur africaine.

Dans le salon voisin la pendule acheva de sonner.

Esikus seisab madal ebamääraselt hall olend. Raskelt toetub kepile, kogu olemuses argust, otsustamatust, pisut nagu hirmugi.

Rauga pääd piiravad harvad pikad sassis hallid juuksed, evides veel üksikuid tumedaid niite, segatud oimukohtadel vähese valgega. Ta nägu on kõhn, kahvatu, peagu halli jumega, täis lugematuid vagusid, arvutuid ristuvaid ebakorrapäraseid jooni, süvenevaid eriti silmade ja suu man, lastes viimast paista vaid kitsa, korrapäratult kaardund joonena. Ent selles joones on lootusetust, tüdimust, kindlusetust, hoopis veidi ironiatki — kuna silmis, hallikas-valgeis tuhmes ripsmeita silmis on orjalikkust ja argust. Seda kõike peagu varjat tuimus, — ükskõikne, lootusetu tuimus.

Vanakese kõhna näo teeb pikemaks harv hall armetu habe. Näib, nagu oleks too habe vajutand alla rauga pääd, teind ta veelgi väiksemaks ja haletsemisväärsemaks.

Käsi toetub raskelt kepile, Kõhn, luine pikk käsi, täis siniseid sooni pingul naha all, väga pikkade, kohmetute sõrmedega. Teine käsi hoiab lõdvalt närust mütsi. Värvilt ebamääraselt, luitunud. Raugal on seljas samuti luitund ja määrdund kuub, kulunud, auklik, osalt oskamatult paigatud, — liiga suur, nii et keha näib kohmetu, vormitu koguna.

Seisab valvselt, raskelt, väsinult ja üksi: — tal pole enam lootusi, kodu ega sõpru — tal on ainult elu ise veel, tühi elu — rõõmudest, ääreni täis vaevust, raskusist — austada teda või põlata selle siiski endale pidamise pärast?

El.

Ma kirjutan.

<i>Nii hää on olla üksi</i>	<i>Kõik olev kaob ning hääbub,</i>
<i>Ja kirjutada vahel</i>	<i>Kõik madal, argipäevne.</i>
<i>Ka värse: konarlikke,</i>	<i>Vaim kirgastub ja selgib,</i>
<i>Naiivseid, tahumatuid.</i>	<i>Kristalselt helgib mõte.</i>

*Värss voolab hingest uudne,
Kui tuul, mis üle lahe
Toob lõhnu, elamusi,
Nii võõraid, värskaid, vastseid.*

V. R. KAESAR.

HISTOIRE VRAIE

J'ai passé l'été, il y a deux ans, dans un village entouré d'une forêt — des pins centenaires y étendent vers le ciel leurs couronnes vertes et quelques sapins avec leurs branches pendantes ressemblent à des toits de pagodes ; ici et là un bouleau avec son tronc blanc ou un peuplier avec ses feuilles toujours tremblantes. Le bois où règne l'ombre, la fraîcheur et le calme fourmill de gibier.

La beauté infinie de la nature, les fermes riches... ne parle que de bien-être mais pourtant...

À travers un taillis on aperçoit sous les orties et les plantes grimpantes se trouve une hutte — basse, penchée sur le côté, aux poutres noircies, au toit moussu. Cette maisonnette n'est qu'une chambre noire éclairée par une petite fenêtre enfumée.

Attiré par cette cabane je frappe... je dois lever la jambe pour franchir la poutre du seuil, je baisse la tête pour ne pas la heurter contre le linteau, et... je suis dedans.

Une table boiteuse, un petit banc et un lit aux pieds si hauts que les poules perchent dessous et sur lequel le propriétaire grimpe la nuit, c'est tout le mobilier.

Un vieillard joyeux vient à ma rencontre, le visage entouré d'une barbe blanche, les yeux petits et étincelants. Son visage exprime la bonté de cœur, la complaisance et la spontanéité. Il allume sa pipe en ma présence en se servant d'un amadon, d'un briquet et d'une pierre à feu. Un patalon ample, une courte pelisse de mouton et des sabots — tel est son costume. Tout son air et toute sa tenue semble rire avec lui.

Sur ma prière il commença à me raconter son histoire :

„Mon père mourut... me laissant comme à l'aîné une grande ferme. J'étais alors encore jeune et plein d'illusions — j'appris que dans le Caucase on distribuait gratuitement des terres à ceux qui en voulaient. J'ai donc cédé ma ferme à mon frère avec les prairies, les champs et les troupeaux. J'ai pris avec moi un peu d'argent, j'ai attelés deux chevaux à une charrette et me voilà parti...

L'homme ne se contente pas facilement. Une grande ferme m'avait paru trop peu pour moi — j'allais chercher ailleurs un royaume...

Mais tout se passa autrement que dans mes rêves. Je fus en route pendant deux mois — arrivé là, on me donna un terrain immense sans un buisson où l'on pût s'abriter du soleil oriental.

Chaque jour exigeait des dépenses nouvelles. Il fallait mangermais la terre ne rapportait rien. Mon argent diminuait à vue d'oeuil, on peut dire qu'il fondait et disparaissait comme la neige au printemps.

Pour revenir à mon pays natal je vendis les chevaux et la charette.

La marche était pénible. Mais l'espérance de retrouver ma ferme qui m'était devenue chère et d'en être le maître denouveau soutenait mes forces.

En arrivant j'étais affamé et en haillons. Je racontai mes aventures à mon frère. Je lui dis que je désirais reprendre ma ferme — il se mit à rire comme un démon et me donna la plus manvaise chambre.

L'homme s'habitue à toutmême aux choses les plus désagréables. J'allais à la chasse dans les forêts, où en ce temps là vivaient beaucoup de coqs de bruyères, où couraient les chèvres agiles et où l'on pouvait trouver des renardières; je pechais les poissons au bord de la rivière, où nichaient les oies et les canards sauvages. Si tous les oiseaux et les bestiaux s'éveillaient de leur sommeil éternel et commençaient à crier et à piailler — je pourrais devenir fou. Tous ces animaux étaient le seul moyen de ma subsistance.

Je devenais vieux et malade dans cette chambre froide et humide. La femme de mon frère me dit que je vivais chez eux et que je devais leur être bien reconnaissant pour cette bonne „chambre“. Ils rendirent ma vie insupportable et je me logais dans une vieille forge vide — mais de là, on me chassa aussi.

Un brave homme qui apprit mon histoire m'offrit cette maisonette et un peu de terre à labourer.

Oh! que je me repentais de ma faute de jeunesse qui m'a fait quitter mon village natal à la recherche d'un rêve irréalisable! Souvent je me représentais ce qu'aurait pu être ma vieillesse au milieu de ma propre famille se je n'avais pas commis cette bêtise“.

Il se tut . . . son visage semblait être plus content parce qu'il avait soulagé sa douleur en la racontant, moi je l'écou-tais avec sympathie.

De loin parvenaient à son oreille les sons d'un accordéon qui jouait une danse.

Il eut envie de faire aussi quelques pas mais ne le put pas car son corps était plus vieix que son âme.

Nicolas Forgeron.

7. XII. 34.

Un compte-rendu

Le Conseil du Cercle d' Etude avait décidé d' inaugurer cette année de travail par une soirée qui eut lieu le 2 novembre dernier. Il avait été décidé aussi pour rendre cette soirée plus solennelle d' inviter quelques élèves des autres écoles et d' organiser un buffet.

La soirée commença avec une demi — heure de retard, comme d' habitude, par une conférence de M. Kõressaar, président du Conseil, sur „Les diverses races de la terre“. Dans son discours instructif et qui dura à peu pres trois quarts d' heure il nous les énuméra toutes en commençant par les nègres et terminant par les blancs. Les projections faites par M. Lints et M. Klemmer illustraient et complétaient les renseignements fournis par orateur. A cette conférence assistaient M. Päss, Directeur de Lucée Français, M-selle Brenot, Inspectrice et M. Kimmel, Président du Cercle. Malheureusement avait lieu le même jour un match au T. K. S. Ü. pour les filles de notre école. C' est pourquoi le nombre des autres auditeurs ne fut pas très grand.

Les invités et les autres membres du cercle arrivèrent peu après à la conférence. La danse commença aussitôt et après quelque temps nous nous rendîmes au buffet. M. Kehrig arriva sur ces entrefaites et il fut accueilli avec une joie unanime. Pendant que toutes les machoirs étaient en train de travailler, le Président du Cercle et quelques membres du Conseil souhaitèrent bien-venu à tous les convives.

Après le thé on voulait encore danser, mais un djinn était passé dans le gramophone et on dut le remplacer par le piano et par des jeux. Celui des grenouilles exita de grands rires. Comme tous étaient fatigués du sport, de la conférence, de la danse et du thé, nous nous séparâmes à 10 heures et tous rentrèrent à la maison rapportant de joyeux souvenirs de cette première réunion du Cercle d' Études du Lycée Français de Tallinn.

Lühike tagasivaade lennuasjanduse arengule

Motto: „Tuletan sulle meelde, et kõik konsekventsid tulevad tõestada katsetega, mitte aga ükski tar gutustega, mis oleks liiga kerge. Ja siis sa ütled: eksperiment.“ Leonardo da Vinci.

Kui raske kotkas püsib oma tiivadega hõredas õhus; kui suured purjekad purjede abil liiguvad mööda merd — mikspärast siis inimene ei saa, läbistades tiibadega õhu, võita tuule, ja tõusta võitjana kõrgusse.

Lehitsedes omi vanu raamatuid ja vihke, Leonardo da Vinci leidis ühes vihus need ajaloolised sõnad (motto). Kõrval oli joonis, kolmnurka meeldetuletav raam, mille külge olid kinnitatud raudvarbad, mis omakord hoidsid tiibu. Viimased liikusid lihasjõu abil. Nüüd tundus see joonis talle kuidagi kohmakana ja inetuna.

Tollest momendist päälle võib lugeda lennuasjanduse arengu algust.

Leonardo da Vinci jatkas oma tööd, täiendades ja viimistledes, kuid kahjuks meistri püüded ebaõnnestusid.

1729. a. mitte kaugel Moskvast lukusepp, hüüdnimega „Чорная Гроза“ Must Pikne, tegi traadist ja riidest tiivad. Lendamisabinõud olid kinnitatud leiduri õlule. Igast tiiva ribi otsast ulatus üks nõör kätte. Nagu säilinud käsikiri väidab, masin isegi lendas. Suure rahva ja Ivan III osavõtul demonstreeritud sepp oma imemasinaga lendu. Leiduri saatust oli kurb; Ivan Hirmus, süüdistades teda nõiduses, laskis leiutaja surnuks piinata.

1781. a. konstrueeris Pariisis, mehaanik François Blanchard lennumasina, mille nimetas lendavaks tõllaks, sellepärast et tal olid suured lihaste abil liikuvad tiivad ja omas tõlla kuju. Lendamine äpardus ja noor mehaanik muutus üldiseks pilkealuseks. Isegi valitsus keelas talle edaspised katsetamised, kuna need pidid olema hädaohtlikud rahvale.

Lennuasjandus arenes kiiremini alles aurumasina ja pärast plahvatusmootori ilmumisega. 1842. aastal konstrueeris mehaanik Gençon propelleri ja monoplaani (!), millel oli suur sarnadus praeguse isesõitjaga.

Lennuk oli varustatud 20 HP mootoriga ja tiibade üldpikkus 40 m. Seega võrdlemisi suur, mis oli tingitud tolleaegse tehnika puudusist. Hiljem Gençon, andeka mehaaniku Stringfelloga 1845. a. konstrueeris juba uue lennuki 13 m kandepindade pikkusega, mis andis juba märksa paremaid tule-

musi. Sääljures arenes ka jõudsasti õhulaevandus kooskõlas plahvatusmootoritega.

1861. a. ehitas „Pariisi Lennu ja Vavigatsiooni“ selts õhulaeva, mille nimetas „La Patrie'ks“. Õhulaev oli varustatud rea vertikaalsete propelleritega. 18. saj. õhurüütlistest võiks nimetada prantslast matemaatik Paucfon 1798, matemaatik Kelli't, siis füüsik Robertson'i, itaallast Vitorio-Sarta't 1823, prantslast Laten'i 1839, inglasi Fillips'it 1942. Väljapaistvam oli Nacku, kes omas tähelepanuväärset energiat, tahtejõudu, tarkust; oli samal ajal oratoor, kunstnik ja vaimustatud spordimees. 1859. a. alates konstrueeris tähelepanu vääremaid lennumasinaid tol ajal, milliseid nimetas omaparaste nimedega: „Raskem kui õhk“, „Aeronaut“, „Gigant“, eriti viimane oli suurte võimetega. — Siis tulevad 19. saj. leidurid: inglase Hoi 1875, venelane Mošaiskov, inglase Lainfild 1879, inglase Fillips 1893, itaallane Adera 1890—1897. jne.

Purilennu arendajaist oli kuulsaim sakslane Liliental. Suri Saksamaal 1926. a. Tema auks on püstitatud Berliini lähedale ausammas. 20. saj. auks arenes lennuk just eriti ilmasõja keskel, mis ka täiesti arusaadav.

Ning oleme jõudnud siiani, Leonardo da Vinci unistuse täieliku täitumiseni.

Viktor Perna.

Proosa Lumen'is

Arvustus

Õhukesed on need ajakirjad, ning võib-olla veel vähem on nende sisu ilukirjanduslik tase.

Kuid ei maksa olla liig nõudlik alles stündivate ürituste vastu!

Parimaks tööks võib lugeda Ervin Murto „Claude Debussy'd“. See polegi õieti ilukirjanduslik töö, kuid selle eest on ta stiil artistlikum, peenem ning helkivam kui ühegi novellisti oma.

Sügava imetluse ja vaimustusega kõneleb autor noist suurist kunstnikest, kes põlgasid kõike labast, igapäevast ja väikekodanlikku, kes otsisid vaid nüansse ja muusikat — kunstnikest, kes lõpetasid hiilgavalt kuulsusrikka XIX sajandi, et alustada veel pimestavamana helgiga XX.

Ning selleski skolaarse literatuuri meistriteoses võime tunda nende suurte talentide geniaalset mõju. Kõneldes ainult geniaalsest muusikust on autor suutnud meile sisendada arusaamise tervest tolleaegsest kunstimaailmast. Verlaine, Verhaeren, Maeterlinck, Debussy, Monet — tõesti milline muusika õhkub neist nimedest!

Ning kõik see on raiut stiili, mis on (tarvitades autori enda võrdlust) kui helendav värvest särav pühapäev.

Peleiidi „Veste“ on inspireerit ühest tol ajal aktuaalsest kooli sundmusest. Terve töö on võrtsitet lopsaka huumoriga. Lause on voolav ja selge. Sõnastus on tihti naturalistlikult mahlakas, kuigi mõnikord õppuriargoo tundub tehtuna. Samuti ei sobi töö lõppu asetet moraalitsev palve teose muidu sümpaatse ja kõike mõistva huumoriga.

Ge-er'i „Milvi“ pakub samuti huumorit, kuid veidi teises žanris. Stiil on kuivem ja vähem artistlik kui Peleiidil. Samuti puudub huumoril tolle rõhkstsus. Sisu on võet tegelikust koolielust, ainult tihendat ja stiliseerit kujul. Hästi on karrikeerit kõnelusis naisõppurite lõõksõnu ja argood.

Sama autori „Teatri ees“ pole kuigi õnnestund töö. Ta on liig koolipoisilik, liig sentimentaalselt realistlik. Puudub huumor, mis hingestab autori teisi töid.

SS'i „Hooaja viimane pidu“ on hää reportaaž. Kuigi säält õhku teatavat ajalehe hõngu, väärrib ta siiski tähelepanu oma magusa huumori tõttu, mis nrutub mõnikord isegi ironiaks. Töö on kirjutet ülevaltlikult ja huvitavalt. On puudutet nii mõnegi õrna närvi, kuid kõik see on mahendet muigava huumoriga.

Nimetu autori „Le premier poète estonien“ on kirjutet võrdlemisi hästi. Luuletiste tõlket on ant täpselt, peaaegu sõnasõnaliselt, kuid Kristjan Jaagu vabavärsi tõtlev rütm on läind kaduma tõlke proosas. Ja sellest on kahju. Poeti peaks tõlkima poeet.

Kurioosumina torkas silma Kristjan Jaagu nime tõlge: Christian Jack, miks mitte juba puhtinglisepäraselt James. Prantsuse keelne vaste selle nime jaoks on Jaques.

Koolipoisi „Veste“ on lapselikult naiivne ja sentimentaalne. Autori ealt ei maksa nõudagi rohkemat.

M. J-s'i „Mis tõi realism uut eesti kirjandusse?“ on põhjalikult ja tihedalt kirjutet arutlus. On ant selge pilt realismi ideaalest, sihest, ning ainestikust. Kuid autor on olnud liiga Kampmanni mõju all. Nii mõnegi autori väite vastu tahaksin protestida. Autor on unustand Noor-Eesti määratu mõju meie kirjandusse, olgu ta realistlik või uusromantiline. Ning Vilde paremad teosed: „Mäeküla piimamees“ ja „Jutustused“ võlgnevad oma stiili, vormi ja psühholoogia just Noor-Eesti'le ja uusromantismi esteetilisele põhiprintsiibile.

Samuti kipub autor muidu objektiivses töös ülehindama Kitzbergi ja Ernst Petersoni tähtsust, tarvitades nende kohta liig tugevaid epiteete.

Raske on üelda midagi üldist selle nii mitmekesise loomingu kohta. Domineerib jäljeton ning humoristlik stiil. Puudub üldse novellet. Lõppkokkuvõttes peab ütlima: ei midagi tõesti hääd, ei midagi lootustäratavat!

Mõõdun keelevigadest, sest tänu nende eest võlgname trükikojale.

V. K. Kaesar.

Eelmise aasta poesiast „Lumenis“

Kahes ilmunud Lumen'i numbris on koha pälvind proosa kõrval ka luule. Luuletisi on ilmund umbes tosin. Seda pole küll palju — ent pole tähtis kvantiteet vaid kvaliteet!

Ei ole midagi erilist, on vaid algajate katsed, isiklikud meeleolud ja muljed, mis otsivad kuidagi pääsu, ning siis — tihti kohmakaina ja vaevalliselt — on leidnud lahenduse värsis.

Esimeseks peaks nimetama V. K. Kaesarit. Meeleolurikkaim ja õnnestunuim on tema „Kevad ja poeet“. Selles on haarav just värskus ja hoog kevade kirjeldamisel. Kuidagi meenutab see Juhan Liiv'i kevadekirjeldusi. Igal juhul on võrdlus võimalik. „Kevad ja poeet“ on kirjutatud nähtavasti tõesti kevadlikus loomisihas, milles kajastub palju isiklikku lootust ja optimismi. Esimesel lugemisel jääb mulje nagu oleks seal midagi Suitslikku, ent see on vist seletatav ainult ühtelangeva riimiga Suitsu nii tuntud laulust „Emale“.

Kaesari „Taas kõnnin üksi“ on nagu eelminegi hästi. Seda just luuletise esimese poole kohta. Need on ka parima kõlaga read autori seni

tuttavaist värsest. Kahju ainult, et on tarvitatud nii kulund sõnakujundeip nagu ajameri ja puri saatuserel.

Sama autori „Kevadvihm“ ja kaks epigrammilikult kokku surutud luuletist „Õõ“ ja „Poeet“ tunduvad vähem õnnestund eelmisist.

Üldse Kaesar ei tunnusta mingit luulevormi, harrastab vabavärsi, ning riim on juhuslik, enam tingitud rütmist ja kõlast, kui tarvidusest riimi enese järele.

Teiseks nimetaksin Ervin Murto luuletist tsüklilist „Tosin mõtet läbi aasta“. See on kirjeldus südatalvest, kuidagi rahustavalt mõjuvad read. Kõik on seal inevaikne, ainult lumi krudiseb ja keegi ajab kuski tasast juttu. Sellest kõigest hoovab midagi rahulikku ning melanhoolset. Luuletis on sonett, vähemalt salvide ridade arvu poolest, olgugi et lõpus riim ei anna välja.

Kolmandaks Geo epigramme. Parimad neist on esimene ja kolmas — käsitades neid epigrammi seisukohast! Mõlemad on võrdlemisi teravmeelsed; esimene sihitud või pühendatud kooli suurusele, kolmas aga kooli tollkorral uuele korrale. Teine epigrammest on vist natukene liiga kõrgelennuline. Tulnuks arvestada keskmist õpilasintelligentsi. Lõppeks tuli autor ise appi oma vaimuvalgusega ja — juttu on nimelt ühest õpetajast! Ning „Üksinduse saar“ on vist eksind üldpealkirja alla — epigrammid. Sarnaneb ka väga, ütleksin ühele E. Enno luuletisele.

Viimaseks Peetri pealkirjata luuletis. Kas vast siiski Juhan Liiv ei öelnud tabavalt:

Kes kirjutab kõlavais sonettides
Raudriides lõbutseb see lilledes.

See oleks kõik eelmise aasta humenis ilmunud poeesia kohta.

Teateid

Tallinna Prantsuse Lütseumi Kultuurringi juhatus valti 1934/1935 õppeaastaks järgmise koosseisus: esimees: Viktor Kõressaar, abiesimees: Raimond Haberman, laekur: Voldemar Klaas, sekretär: Irene Jartsev, varahoidja: Jüri Klemmer.

Revisjonikomisjoni valiti: Mihkel Bahh, Jüri Oselein, Helga Paulus.

Almanahhi toimetus koosnes juhatusest ja järgmisist liikmeist: Mihkel Bahh, Els Aarman, Valli Alun.